

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Затверджено
на засіданні кафедри
маркетингу, комерційної діяльності
та економічної теорії
прот. № 1 від 01.09.2025 р

СИЛАБУС

ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

2025-2026 навч. рік

Галузь знань	– 07 Управління та адміністрування
Спеціальність	– 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Освітня програма	– Управління фінансами, банківська справа та страхування
Освітній рівень	– перший (бакалавр)
Цикл підготовки	– професійний
Кількість кредитів ЄКТС	– 3
Семестр	– 4
Сторінка курсу в MOODLE	– https://do.kart.edu.ua/course/view.php?id=11087
Лектор курсу – Каменева Наталія Миколаївна (канд. економ. наук, доцент)	
Профайл викладача – https://kart.edu.ua/staff/kameneva-natalija-mikolaiivna	
Контакти викладача (e-mail) – kamenevann343@gmail.com	
Час та аудиторія проведення занять: згідно розкладу – http://rasp.kart.edu.ua/	
Додаткові інформаційні матеріали: http://lib.kart.edu.ua	
Консультації з питань вивчення дисципліни – четвер з 13:00 – 14:00	

Метою курсу є інтелектуальний розвиток особистості, її творчого мислення, які необхідні не тільки для розуміння закономірностей розвитку сучасного глобалізованого суспільства, але і для свідомого використання знань на практиці.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

заплановані загальні компетентності (ЗК):

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК7. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
- ЗК12 Здатність працювати автономно.
- ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ЗК15. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

- СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.
- СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
- СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.
- СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.
- СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.
- СК12. Здатність до розуміння специфіки функціонування фінансів залізничного транспорту та отримання навичок щодо проведення відповідних статистичних досліджень

Програмні результати навчання(ПР)

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПР22. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПР23. Визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

Чому ви маєте обрати цей курс?

Всі ми віддаємо собі звіт в тому, що в наші дні нерозуміння процесів, що відбуваються в економіці, непросто для людей, які хочуть досягти успіху в своїй професії, навіть якщо вона не пов'язана безпосередньо з економікою. Історія економіки та економічної думки - це квінтесенція досвіду вирішення складних проблем господарського життя; досвіду, який складався в боротьбі ідей, що відбивали конфліктуючі соціальні інтереси. Крім того, що даний курс дасть вам уявлення про те, як еволюціонувала найважливіша наука, він покликаний розвинути критичне економічне мислення, а також кругозір і загальну ерудицію, що вкрай високо цінується в сучасному світі і обов'язково буде відзначено на співбесіді в будь-якій компанії. У нашому курсі узагальнюються уроки видатних економічних мислителів: Адама Сміта і Карла Маркса, Леона Вальраса та Йозефа Шумпетера, Торстейна Веблена і Миколи Кондратьєва, Джона М. Кейнса і ін. Ми будемо розбиратися в тому, як, відповідаючи на виклики свого часу, вони створювали корпус сучасного економічного знання з його можливостями і обмеженнями. Отже вам обов'язково треба прослухати цей курс!

Команда викладачів завжди готова надати будь-яку оперативну допомогу з найбільш складних аспектів курсу під час особистого спілкування та за допомогою електронної пошти.

Схема курсу:

1. Лекції;
2. Додаткова література;
3. Обговорення в аудиторії;
4. Індивідуальні консультації;
5. Іспит.

Огляд курсу

Даний курс, який вивчається з лютого по травень, дає студентам знання про історичний розвиток господарств та економічної думки країн Європейської цивілізації для розуміння генезису та закономірностей функціонування економічної системи.

Кількість кредитів ECTS – 5.

Лекції – 30 години.

Практики – 30 годин.

Самостійна робота – 90 годин.

Курс складається з однієї лекції на тиждень і одного практичного заняття на тиждень. Він супроводжується текстовим матеріалом, наочними прикладами та груповими завданнями. Студенти матимуть можливість закріплювати отримані знання як під час обговорень в аудиторії так і під час виконання індивідуальних завдань. Виконання завдань потребують знань з інших економічних дисциплін (політекономії, мікроекономіки, макроекономіки) що формує у студента інформаційну та комунікативну компетентності.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету (<http://kart.edu.ua>), включаючи навчальний план, лекційні матеріали, завдання та правила оцінювання курсу).

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії.

Методи навчання

Словесний метод (лекція, дискусія), практичний метод (практичні заняття), робота з навчально-методичною літературою, самонавчання.

Теми курсу

- 1 Предмет і метод історії економіки та економічної думки.
- 2 Господарство первісного суспільства та його еволюції на етапі ранніх цивілізацій
- 3 Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е – V ст. н.е.)
- 4 Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя (V -XV ст.)
- 5 . Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI – перша половина XVII ст.)
- 6 Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII — перша половина XIX ст.)
- 7 . Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичного капіталізму (друга половина XIX – початок XX ст.)
- 8 Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрями економічної думки в Україні (друга половина XIX — початок XX ст.)
- 9 Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина XX ст.)
- 10 Лекц.№11. Світове господарство та основні напрямки економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець XX – початок XXI ст.)
- 11 Економічний розвиток України в умовах радянської економічної системи та його трактування в економічній думці.
- 12 Формування засад ринкового господарства в Україні (90-ті роки XX ст.).

Лекції і практичні заняття

II семестр . Денна форма навчання

Тиждень	Кількість годин	Тема лекції	Кількість годин	Тема практичних, семінарських та лабораторних занять
1	2	Лекц.№1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки.	2	Сем.-1 Предмет і метод історії економіки та економічної думки
2	2	Лекц.№2. Господарство первісного суспільства та його еволюції на етапі ранніх цивілізацій	2	Сем.-2 Господарство первісного суспільства та його еволюції на етапі ранніх цивілізацій
3	2	Лекц.№3. Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е – V ст. н.е.)	2	Сем.-3 Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е – V ст. н.е.)
4	2	Лекц.№4. Господарство та економічна думка суспільств	2	Сем.-4 Господарство та економічна думка суспільств Європейської

		Європейської цивілізації в період середньовіччя (V -XV ст.)		цивілізації в період середньовіччя (V - XV ст.)
5	2	Лекц.№5. Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI – перша половина XVII ст.)	2	Сем.-5 Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI – перша половина XVII ст.)
6	2	Лекц.№6. Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII — перша половина XIX ст.)	2	Сем.-6 Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII — перша половина XIX ст.)
7	2	Лекц.№7. Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичного капіталізму (друга половина XIX – початок XX ст.)	2	Сем.-7 Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичного капіталізму (друга половина XIX – початок XX ст.)
Модульний контроль знань № 1				
8	2	Лекц.№8. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрями економічної думки в Україні (друга половина XIX — початок XX ст.)	2	Сем.-8. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрями економічної думки в Україні (друга половина XIX — початок XX ст.)
9	2	Лекц.№9. Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина XX ст.)	2	Сем.-9 Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина XX ст.)
10	2	Лекц.№10. Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина XX ст.)	2	Сем.-10 Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина XX ст.)
11	2	Лекц.№11. Світове господарство та основні напрями економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець XX – початок XXI ст.)	2	Сем.-11 Світове господарство та основні напрями економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець XX – початок XXI ст.)
12	2	Лекц.№12 Економічний розвиток України в умовах радянської економічної	2	Сем.-12 Економічний розвиток України в умовах радянської

		системи та його трактування в економічній думці		економічної системи та його трактування в економічній думці
13	2	Лекц.№13. Формування засад ринкового господарства в Україні (90-ті роки XX ст.)	2	Сем.-13 Формування засад ринкового господарства в Україні (90-ті роки XX ст.)
14	2	Лекц.№14. Формування засад ринкового господарства в Україні (90-ті роки XX ст.)	2	Сем.-14 Формування засад ринкового господарства в Україні (90-ті роки XX ст.)
15	2	Лекц.№15. Формування засад ринкового господарства в Україні (90-ті роки XX ст.)	2	Сем.-14 Формування засад ринкового господарства в Україні (90-ті роки XX ст.)
Модульний контроль знань №2 Іспит				

Для заочної форми навчання

Тиждень	Кількість годин	Тема лекції	Кількість годин	Тема практичних, семінарських та лабораторних занять
	1	Лекц.№1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки.		
	1	Лекц.№2. Господарство первісного суспільства та його еволюції на етапі ранніх цивілізацій	2	Сем.-2 Господарство первісного суспільства та його еволюції на етапі ранніх цивілізацій
	1	Лекц.№3. Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е – V ст. н.е.)		
		Лекц.№4. Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя (V -XV ст.)	1	Сем.-4 Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя (V - XV ст.)
	1	Лекц.№5. Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI – перша половина XVII ст.)		
			1	Сем.-6 Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII — перша половина XIX ст.)

	1	Лекц.№7. Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичного капіталізму (друга половина XIX – початок XX ст.)		Сем.-7 Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичного капіталізму (друга половина XIX – початок XX ст.)
	1	Лекц.№8. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрями економічної думки в Україні (друга половина XIX — початок XX ст.)		Сем.-8. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрями економічної думки в Україні (друга половина XIX — початок XX ст.)
		Лекц.№9. Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина XX ст.)	1	Сем.-9 Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина XX ст.)
	1	Лекц.№10. Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина XX ст.)		Сем.-10 Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина XX ст.)
	1	Лекц.№11. Світове господарство та основні напрями економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець XX – початок XXI ст.)		Сем.-11 Світове господарство та основні напрями економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець XX – початок XXI ст.)
			1	Сем.-12 Економічний розвиток України в умовах радянської економічної системи та його трактування в економічній думці
Іспит з дисципліни				

Правила оцінювання

При оцінюванні результатів навчання керуватися Положенням про контроль та оцінювання якості знань студентів в УкрДУЗТ зі змінами та доповненнями – <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/pologennya-pro-kontrol-ta-ocinuvannya-2015.pdf>

Види контролю: поточний, модульний, підсумковий.

Методи контролю: виконання практичних завдань (усне і письмове опитування), відповіді на тестові завдання за темами курсу, тестовий модульний контроль, іспит.

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-

бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Завдання на самостійну роботу:

Студент повинен обрати одну із запропонованих тем та підготувати доклад із презентацією.

№ з/п	Назва теми
1	Внесок представників німецької історичної школи в розробку періодизації історії економіки та економічної думки.
2	Особливості господарського розвитку Давньої Індії та його відображення в пам'ятках економічної думки.
3	Трипільська культура та її господарське значення.
4	Господарство афінського поліса (стародавня Греція)
5	Римський тип аграрного рабовласницького господарств
6	Економічні трактати Ксенофонта
7	Особливості феодальної економіки Англії, Німеччини, Японії.
8	Економіка феодального міста.

9	Початок колоніалізму та економічний поділ світу.
10	Початок промисловості Росії та особливості російського меркантилізму.
11	У. Петті як основоположник класичної політичної економії в Англії.
12	Економічне вчення А. Сміта.
13	Економічне вчення Д. Рікардо.
14	Фактори промислового відставання Англії.
15	Соціально-економічний розвиток українських земель
16	Кембріджська школа. Теорії А.Маршалла.
17	Американська школа маржиналізму. Д.Кларк та його теорії
18	Роль реформ 1848 та 1861 років у становленні ринкових відносин в Україні
19	Особливості промислового розвитку України на межі ХІХ – ХХ ст.
20	Сутність політики «Нового курсу» Ф.Д. Рузвельта
21	Теорії монополії та конкуренції (Е. Чемберлін, Дж. Робінсон)
22	Неінституціоналізм. Теорія трансакційних витрат
23	Економічне дослідження Т.Веблена
24	Криза кейнсіанської моделі державної економічної політики в 70-80-ті рр.
25	Господарська реформа 1965 року
26	Причини кризи економічної системи державного соціалізму
27	Проблеми й особливості перехідної економіки в Україні
28	Трансформаційна криза в економіці України та шляхи її подолання
29	Проблеми перехідного періоду в працях сучасних економістів
30	Еволюція форм власності як основа формування ринкової системи України

Відвідування лекцій:

За відвідування кожної лекції нараховується 1 бал. **Максимальна сума становить 10 балів.**

Ступінь залученості:

Мета участі в курсі – залучити вас до дискусії, розширити можливості навчання та дати ще один варіант формування поглядів на сучасні економічні процеси та явища. Участь буде оцінюватися на основі кількості та вірності ваших відповідей. **Максимальна сума становить 10 балів.**

Практичні заняття:

Оцінюються за відвідуваннями (до 7 балів), ступенем залученості (до 3 балів) та роботою за завданнями (до 25 балів). **Максимальна сума становить 35 балів.**

Модульне тестування:

Оцінюються за вірними відповідями на тестові модульні питання (20 питань в тесті, кожна вірна відповідь оцінюється в 2 бали). **Максимальна кількість становить 40 балів за модуль.**

Іспит:

- Студент отримує екзаменаційну оцінку за результатами модульного (1-го та 2-го) контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент становить 100 (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів тестування). Оцінка екзамену визначається як середньоарифметична оцінок двох модулів.

Команда викладачів:

Каменева Наталія Миколаївна (<https://kart.edu.ua/staff/kameneva-natalija-mikolaivna>) – лектор з економічної теорії, макроекономіки в УкрДУЗТ. Отримала ступінь к.е.н. зі спеціальності 08.00.01 - «Політична економія» у 1995 р., доцент за кафедрою економічної теорії з 2002 р.

Напрямки наукової діяльності: місце та роль економічної теорії у формуванні економічного мислення та взаємозалежність принципів раціонального мислення з одвічними цінностями людства, соціальна структура в умовах ринкової економіки, глобальна економіка.

Косич Марина Василівна (<https://kart.edu.ua/staff/kosich-marina-vasilivna>) – лектор з питань економічної теорії в УкрДУЗТ. Отримала ступінь к.е.н. за спеціальністю 08.01.01 – «Економічна теорія» в Харківському національному університеті ім. В.Н. Каразіна у 2005 році. Напрямки наукової діяльності: природні монополії.

Програмні результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде знати загальні тенденції, закономірності, характерні риси господарського розвитку світу, особливості та специфіку економічного життя України; періодизацію економічної історії світу та України, класифікацію та систематизацію економічних шкіл та напрямків, досягнення видатних економістів, вміння аналізувати економічні процеси провідних держав світу та України, які відбувалися у різні епохи, науковий внесок різних економічних шкіл і напрямів в економічну теорію, характеризувати найважливіші напрямки розвитку економічних вчень в сучасних умовах.

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням:

<https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/kodex.pdf>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультуватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, вміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових та навчальних працях працівників і здобувачів вищої освіти доступне за посиланням: https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/poloz_zap_plagiat.pdf

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>